

ບົດສະເໜີ ຈັນຍາບັນນັກຂ່າວ

ໂດຍ ທອງທຸ້ ດວງສະຫວັນ
ຄະນະບໍລິຫານ ສະມາຄົມນັກຂ່າວ ແຫ່ງ ສປປ ລາວ
ອະດີດຫົວໜ້າ ບັນນາທິການໃຫຍ່ ໜັງສືພິມພາສາຕ່າງປະເທດ (ວຽງຈັນທາຍ)
ໂທລະສັບ 59888105

ຫົວຂໍ້ແລກປ່ຽນ

1. ສົມວນຊົນແມ່ນຫຍັງ ?
2. ນັກຂ່າວແມ່ນໃຜ? ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັບ influencer, Youtuber, Blogger and Netizen ຄືແນວໃດ?
3. ຈັນຍາບັນນັກຂ່າວ
4. ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ສື່ອອນລາຍ
5. ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ປັນຍາປະດິດ (ເອໄອ)
6. ການນຳໃຊ້ພາສາເວົ້າ & ພາສາຂຽນທາງການໃນສື່
7. ສະມາຄົມນັກຂ່າວແຫ່ງ ສປປ ລາວ ແລະ ປະຫວັດສາດລາວ ໂດຍສັງເຂບ

1. ສົມວນຊົນແມ່ນຫຍັງ ?

- **ສົມວນຊົນ** ແມ່ນ ຊ່ອງທາງການສື່ສານທີ່ເປັນການສົ່ງຂໍ້ມູນ, ຂ່າວສານ ແລະ ຄວາມຄິດເຫັນໄປຫາສັງຄົມຢ່າງກວ້າງຂວາງ, ເຊິ່ງປະກອບມີຫຼາຍຮູບແບບ ເຊັ່ນ:
- **ສື່ສົ່ງພິມ** (ໜັງສືພິມ, ວາລະສານ)
- **ສື່ອອກສຽງ** (ວິທະຍຸ)
- **ສື່ທາງໂທລະພາບ** (ທີວີ)
- **ສື່ອອນລາຍ** (ເວັບໄຊ, ສື່ສັງຄົມ, ບລັອກ)
- ສົມວນຊົນມີບົດບາດສໍາຄັນໃນການໃຫ້ຂໍ້ມູນ, ສຶກສາ, ແລະ ສ້າງຄວາມຄິດເຫັນຕໍ່ສາທາລະນະ, ເຊິ່ງຍັງສາມາດມີອິດທິພົນຕໍ່ສັງຄົມ, ເສດຖະກິດ, ແລະ ການເມືອງ.

2. ນັກຂ່າວແມ່ນໃຜ? ມີຄວາມແຕກຕ່າງ ກັບ influencer, youtuber, blogger, Netizen ຄືແນວໃດ?

- ນັກຂ່າວແມ່ນຜູ້ປະກອບວິຊາຊີບຂ່າວໂດຍເກັບຂໍ້ມູນ ແລະ ລາຍງານເຫດການ ຫຼື ຂ່າວສານຕ່າງໆ ໃຫ້ປະຊາຊົນຮັບຮູ້ຜ່ານພາຫານະສົມວນຊົນ ເຊັ່ນ: ໜັງສືພິມ, ວິທະຍຸ, ໂທລະພາບ ແລະ ອອນລາຍ.
- ເຂົາເຈົ້າເປັນຜູ້ປະກອບວິຊາຊີບຂ່າວ ແລະ ເຮັດໜ້າທີ່ກັບກຳຂ່າວ ບໍ່ວ່າຈະເປັນການຂຽນ, ຖ່າຍຮູບ, ຖ່າຍວິດີໂອ, ຫຼື ສົນທະນາກັບແຫຼ່ງຂ່າວ.
- **ເກັບຂໍ້ມູນ:** ສຶກສາ ແລະ ເກັບຂໍ້ມູນຈາກແຫຼ່ງຕ່າງໆ, ກວດສອບຄວາມຖືກຕ້ອງ ກ່ອນທີ່ຈະນຳໄປເຜີຍແຜ່ ພວກເຂົາຈະກວດສອບຄວາມແມ່ນຍຳ ແລະ ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື, **ລາຍງານ:** ຂຽນ ຫຼື ນຳສະເໜີເຫດການໃຫ້ປະຊາຊົນຮັບຮູ້, **ກວດສອບສັງຄົມ:** ນັກຂ່າວມັກຈະເປັນ “ຕາ ແລະ ຫູ” ຂອງປະຊາຊົນ ໃນການຕິດຕາມການທຳງານຂອງລັດ ແລະ ພາກສ່ວນຕ່າງໆ, **ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈໃນສັງຄົມ:** ຜ່ານຂ່າວສານທີ່ຖືກຕ້ອງ

ນັກຂ່າວແມ່ນໃຜ?ຕໍ່

- **Reporter:** ລາຍງານຂ່າວຢ່າງເປັນທາງການ.
- **Influencer:** ມີອິດທິພົນຕໍ່ຜູ້ຕິດຕາມ, ສົ່ງເສີມສິນຄ້າ.
- **Youtuber:** ສ້າງເນື້ອໃນເປັນວິດີໂອ.
- **Blogger:** ຂຽນເນື້ອໃນເປັນບົດຄວາມ.
- **Netizen:** ຜູ້ໃຊ້ອິນເຕີເນັດທົ່ວໄປ ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມການສົນທະນາ.
(ສາມາດສື່ສານໄດ້ 2 ລວງ ໄປ-ກັບໃນເວລາດຽວກັນນັ້ນ)

3. ຈັນຍາບັນນັກຂ່າວ

- ຈັນຍາບັນ ຂອງ ນັກສື່ມວນລາວປະກອບມີ 10 ດັ່ງນີ້:
- 1). ຈຸດສູງສຸດຂອງສື່ມວນຊົນລາວແມ່ນຮັບໃຊ້ພາລະກິດປົກປັກຮັກສາ ແລະ ສ້າງສາປະເທດລາວ ໃຫ້ມີສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ແລະ ວັດທະນາຖາວອນ ພາຍໃຕ້ການນຳພາຂອງພັກປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ. ບໍ່ວ່າຈະຢູ່ຊຶ່ງເຂດໃດ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມໃດ, ນັກຂ່າວຕ້ອງເຄື່ອນໄຫວເພື່ອຈຸດມຸ່ງໝາຍສູງສຸດດັ່ງກ່າວນັ້ນ.
- <https://www.laja.la>

4. ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ສື່ອອນລາຍ

- ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ສື່ອອນລາຍແມ່ນຫຼັກການຄຸ້ມຄອງຕົນເອງໃນການໃຊ້ອິນເຕີເນັດ ແລະ ສື່ສັງຄົມອອນລາຍຢ່າງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ເພື່ອຮັກສາສິດທິ, ຄວາມປອດໄພ ແລະ ຄວາມເຫັນອີກເຫັນໃຈຕໍ່ຜູ້ອື່ນ. ນີ້ແມ່ນບາງຈຸດສໍາຄັນ:
- **1. ການເຄົາລົບສິດທິສ່ວນຕົວ**
- ບໍ່ແບ່ງປັນຂໍ້ມູນສ່ວນຕົວຂອງຜູ້ອື່ນໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ.
- ລະມັດລະວັງການໃຊ້ຮູບພາບ, ວິດີໂອ ຫຼື ຂໍ້ມູນອື່ນໆ ທີ່ອາດຈະລະເມີດຄວາມເປັນສ່ວນຕົວ.
- **2. ການສະແດງອອກຢ່າງມີຈັນຍາບັນ**
- ຫຼີກເວັ້ນການຂຽນ, ແບ່ງປັນ ຫຼື ໂຄສະນາຂໍ້ຄວາມທີ່ມີເນື້ອໃນຮຸນແຮງ, ຍົກຍ້ອງຄວາມກ້າຫານ, ຫຼື ເປັນການດໍາຮ້າຍ.
- ບໍ່ແຜ່ຂ່າວປອມ, ຂໍ້ມູນຜິດທີ່ອາດສ້າງຄວາມເສຍຫາຍ.
- **3. ການປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍ**
- ບໍ່ໃຊ້ສື່ອອນລາຍເພື່ອການກະທຳຜິດກົດໝາຍ ເຊັ່ນ: ການແຈກຢາຍເນື້ອໃນຜິດກົດໝາຍ, ການລັກຂໍ້ມູນ, ຫຼື ການຫຼອກລວງ.
- ປະຕິບັດຕາມຂໍ້ກຳນົດ ແລະ ເງື່ອນໄຂຂອງແຕ່ລະແພລດຟອມສື່ສັງຄົມ.

ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ສື່ອອນລາຍ (ຕໍ່)

- 4. ການຮັກສາຄວາມປອດໄພ
 - ລະມັດລະວັງການແບ່ງປັນຂໍ້ມູນສ່ວນຕົວທີ່ອາດເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມສ່ຽງ (ເຊັ່ນ: ທີ່ຢູ່, ເບີໂທລະສັບ).
 - ໃຊ້ລະຫັດຜ່ານທີ່ເຂັ້ມແຂງ ແລະ ປັບປຸງຄວາມປອດໄພຂອງບັນຊີຕ່າງໆ.
- 5. ການໃຊ້ສື່ຢ່າງມີສະຕິ
 - ບໍ່ໃຊ້ສື່ອອນລາຍເພື່ອການກ່າວຫາຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ແຜ່ຄວາມກຽດຊັງ.
 - ສິ່ງເສີມການໃຊ້ສື່ອອນລາຍເພື່ອການຮຽນຮູ້ ແລະ ການພັດທະນາຕົນເອງ.
- 6. ການເຄົາລົບຄວາມຄິດເຫັນທີ່ແຕກຕ່າງ
 - ຍອມຮັບຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄວາມຄິດ ໂດຍບໍ່ໃຊ້ຄໍາເວົ້າທີ່ເປັນການໂຈມຕີສ່ວນຕົວ.
 - ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ສື່ອອນລາຍຊ່ວຍສ້າງສະພາບແວດລ້ອມດິຈິຕອນທີ່ດີ, ປອດໄພ ແລະ ເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມເຫັນອົກເຫັນໃຈ. ການນໍາໃຊ້ສື່ຢ່າງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຍັງຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງໃນການຖືກກວດຈັບ ຫຼື ເກີດບັນຫາທາງດ້ານກົດໝາຍ.

5. ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ເອໄອ

- ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ **ປັນຍາປະດິດ (AI)** ແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ການນໍາໃຊ້ເທັກໂນໂລຊີດັ່ງກ່າວຈະບໍ່ສົ່ງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ຄວາມໝັ້ນຄົງ, ຄວາມສັດຊື່, ແລະ ຈັນຍາບັນຂອງວຽກງານຂ່າວລຸ່ມນີ້ແມ່ນຫຼັກຈັນຍາບັນສໍາຄັນທີ່ນັກຂ່າວຄວນປະຕິບັດ:
- **1. ຄວາມຊື່ສັດ ແລະ ຄວາມຖືກຕ້ອງ**
- ຕ້ອງການຢັ້ງຢືນຂໍ້ມູນຈາກແຫຼ່ງຂ່າວທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື ກ່ອນນໍາໃຊ້ AI ເພື່ອສ້າງຫຼືວິເຄາະຂໍ້ມູນ.
- ຫຼີກເວັ້ນການໃຊ້ AI ເພື່ອສ້າງຂ່າວປອມ ຫຼື ຂໍ້ມູນທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ.
- ຖ້າໃຊ້ AI ເພື່ອສ້າງເນື້ອໃນ, ຕ້ອງແຈ້ງໃຫ້ຜູ້ອ່ານຮູ້.
- **2. ການເຄົາລົບສິດສ່ວນບຸກຄົນ**
- ບໍ່ໃຊ້ AI ເພື່ອລັກສະນະຕົວຕົນ (Deepfake) ຫຼື ການແປງສຽງ/ຮູບພາບໂດຍບໍ່ມີການອະນຸຍາດ.
- ລະມັດລະວັງການນໍາໃຊ້ຂໍ້ມູນສ່ວນຕົວ ເພື່ອປ້ອງກັນການລະເມີດຄວາມເປັນສ່ວນຕົວ.

ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ເອໄອ (ຕໍ່)

- **3. ຄວາມປອດໄພ ແລະ ການບໍ່ມີອະຄະຕິ**
 - ບໍ່ໃຊ້ AI ເພື່ອສ້າງເນື້ອໃນທີ່ເປັນການໃສ່ຮ້າຍ, ເຜົາຜານ, ຫຼື ແບ່ງແຍກສັງຄົມ.
 - ຕ້ອງປະເມີນຜົນກະທົບທາງສັງຄົມກ່ອນເຜີຍແຜ່ຂ່າວທີ່ມີສ່ວນພົວພັນກັບ AI.
- **4. ການຮັບຜິດຊອບຕໍ່ສັງຄົມ**
 - ຕ້ອງມີການກວດສອບຄວາມຖືກຕ້ອງຂອງຂໍ້ມູນທີ່ AI ສ້າງຂຶ້ນ.
 - ຖ້າເກີດຂໍ້ຜິດພາດ, ຕ້ອງຮັບຜິດຊອບ ແລະ ແກ້ໄຂຢ່າງໄວທີ່ສຸດ.
- **5. ການຮັກສາຄວາມເປັນອິດສະຫຼະຂອງສື່**
 - ບໍ່ປ່ອຍໃຫ້ AI ມີອິດທິພົນຫຼາຍເກີນໄປຕໍ່ການຕັດສິນໃຈຂອງນັກຂ່າວ.
 - ຕ້ອງຍົກລະດັບຄວາມສາມາດຂອງມະນຸດໃນການກວດສອບ ແລະ ຕີລາຄາຂໍ້ມູນ.

ຈັນຍາບັນໃນການໃຊ້ເອໄອ (ຕໍ່)

- **6. ການປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍ ແລະ ມາດຕະຖານຂອງສື່**
- ປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍກ່ຽວກັບຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ຈັນຍາບັນສື່ຂອງທ້ອງຖິ່ນ.
- ຮັບປະກັນວ່າການໃຊ້ AI ບໍ່ຂັດກັບກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງສື່ດິຈິຕອນ.
- **ສະຫຼຸບ:** ນັກຂ່າວທີ່ໃຊ້ AI ຕ້ອງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ, ປະຕິບັດຕາມຫຼັກຈັນຍາບັນ, ແລະ ຮັກສາຄຸນນະພາບຂອງຂ່າວໃຫ້ມີຄວາມສັດຊື່ ແລະ ໂປ່ງໃສ. ການນຳໃຊ້ AI ຄວນເປັນເຄື່ອງມືຊ່ວຍເຫຼືອແຕ່ບໍ່ຄວນແທນທີ່ການວິເຄາະ ແລະ ການຕັດສິນໃຈຂອງມະນຸດ.

6. ການນຳໃຊ້ພາສາເວົ້າ & ພາສາຂຽນທາງການໃນສີ່

- ການນຳໃຊ້ພາສາເວົ້າ ແລະ ພາສາຂຽນທາງການໃນສີ່ມີຄວາມໝາຍສຳຄັນໃນການສື່ສານຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ເປັນມາດຕະຖານ. ລຸ່ມນີ້ແມ່ນບາງຈຸດສຳຄັນ:
- **1. ພາສາເວົ້າໃນສີ່:** ໃຊ້ພາສາທີ່ເຂົ້າໃຈງ່າຍ, ສະເພາະເລື່ອງ, ແລະ ມີການອ້າງອີງທີ່ຊັດເຈນ; ສຽງຕ້ອງທີ່ເໝາະສົມ, ແຈ່ມໃສ, ຄວາມໄວທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ການອອກສຽງຖືກຕ້ອງຕາມມາດຕະຖານພາສາລາວ; ຄວນຫຼີກເວັ້ນສຳນຽງທ້ອງຖິ່ນທີ່ເຮັດໃຫ້ຄົນຟັງເຂົ້າໃຈຍາກ.
- **2. ພາສາຂຽນທາງການໃນສີ່:** ຕ້ອງໃຊ້ພາສາມາດຕະຖານ, ຄຳສັບ, ໄວຍາກອນ ແລະ ການສະກົດຄຳຕ້ອງຖືກຕ້ອງຕາມພາສາລາວທາງການ. **ຮູບແບບການຂຽນ:**
 - **ຂ່າວ:** ຄວນມີ **5W1H** (What, Where, When, Who, Why, How).
 - **ບົດສຳພາດ/ບົດລາຍງານ:** ໃຊ້ພາສາທາງການ ແລະ ມີການອ້າງອີງຊັດເຈນ.
 - **ບົດຄວາມ:** ໃຊ້ພາສາທີ່ເປັນກາງ, ມີຫຼັກຖານ ແລະ ບໍ່ມີອະຄະຕິ.
- **3. ໄວຍາກອນລາວປີ 2022; ການໃຊ້ສະຫຼະໄອໄມ້ມ້ວນມີດັ່ງນີ້: Lao vowels and consonants to English script**

ການນຳໃຊ້ພາສາເວົ້າ & ພາສາຂຽນ (ຕໍ່)

ການໃຊ້ຕົວອັກສອນ ແລະ ການຈັດຮູບແບບ:
ໃຊ້ຟອນມາດຕະຖານ (ຕົວຢ່າງ: Phetsarath OT).
ຈັດການຍະຫວ່າງແຖວ, ຂະໜາດຕົວອັກສອນ, ແລະ ຊ່ອງຫວ່າງໃຫ້ເໝາະສົມ.

3. ຂໍ້ແຕກຕ່າງລະຫວ່າງພາສາເວົ້າ ແລະ ພາສາຂຽນ

ພາສາເວົ້າ	ພາສາຂຽນ
ມີຄວາມຍືດຫຍຸ່ນ, ອາດໃຊ້ຄຳທ້ອງຖິ່ນ	ຕ້ອງໃຊ້ພາສາມາດຕະຖານ (ຖືກຕາມຫຼັກໄວຍາກອນ)
ສາມາດປັບຕາມສະພາບການ	ຕ້ອງມີໂຄງສ້າງຊັດເຈນ
ອາດມີຄຳສັບຊ້ຳ	ຕ້ອງກະທັດຮັດ, ບໍ່ຊ້ຳຊ້ອນ

ບາງຄຳສັບພາສາລາວ ແລະ ໄທ ທີ່ໃຊ້ຮ່ວມກັນ ແລະ ບໍ່ໃຊ້ຮ່ວມກັນ

ພຣະອາຈານ ປອ. ໄພວັນ ສາລາວົງ
(ລູກດອນກະເດັນ)

ເປີດຈອງ

ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ

ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ
ນະບາດວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ

ພິມປົກແຊງ ສັນໂຄ້ງ ຈຳນວນ 1044 ໜ້າ
ລາຄາຈອງທົ່ວລະ 699.000 ກີບ (ພ້ອມໂອນ)
ລາຄາຂາຍທົ່ວໄປ 900.000 ກີບ

ພິມຈຳນວນຈຳກັດ (ຕາມບອດຈອງ)

ວັດຈະນານຸກົມ
ປີ 2025 ປະ
ກອບມີ 1044
ໜ້າ ແລະ
ຫຼາຍສິບພັນຄຳ

ສາມາດຕິດຕໍ່ໂທ ແລະ ແອັບ: 020 55639282
phaivanh Malavong Loukdonekaden

PHAIVANH MALAVONG MONK

7. ສະມາຄົມນັກຂ່າວລາວ ແລະ ປະຫວັດສາດລາວໂດຍສັງເຂບ

- ການສ້າງຕັ້ງ, ປະຫວັດສະມາຄົມນັກຂ່າວ ແລະ ປະຫວັດສີມວນຊົນລາວ
- ບົດບາດ, ໜ້າທີ່, ສິດຂອບເຂດຂອງສະມາຄົມນັກຂ່າວລະບຸຢູ່ ມາດຕາ 26 ແລະ 27 ຂອງໃນກົດໝາຍສີມວນຊົນ
- ໂຄງຮ່າງການຈັດຕັ້ງ
- ລະບຽບໃນການເປັນສະມາຊິກ
- ຮ່າງລົງທະບຽນເປັນສະມາຊິກ
- ຕຳລາການຮຽນດ້ານສື່ໃນຍຸກດິຈິຕອນ ແລະ ເອໄອ
- ເວັບໄຊ ແລະ ໜ້າສື່ອອນລາຍຂອງສະມາຄົມນັກຂ່າວ
- ກົດໝາຍສີມວນຊົນ ແລະ ນິຕິກຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສື່
- <https://www.laja.la>

ສະມາຄົມນັກຂ່າວລາວ ແລະ ປະຫວັດສາດລາວໂດຍສັງເຂບ ຕໍ່

- 1. Lao Lane Xang Kingdom was founded 1353 (ເປັນເວລາ 354 ປີ)
- 2. Laos divided into three kingdoms 1707 (ເປັນເວລາ 72 ປີ) Luang Prabang, Vientiane, Champassak
- 3. Laos was invaded by Siame 1779 (ເປັນເວລາ 114 ປີ)
- 4. Laos was invaded by France 1893-1964 (ເປັນເວລາ 71 ປີ)
- 5. Laos was invaded by Japan 8 April to 12 October 1945 (ເປັນເວລາ 6 ເດືອນ)
- 6. Laos was dropped bombs over 3 million tons by US war planes 1964-1973 (ເປັນເວລາ 9 ປີ), ໂດຍອ້າງວ່າຕ້ານຄອມມິວນິດສ.
- 7. ລາວມີຄວາມເປັນເອກະລາດບໍ່ມີສິງຄາມພາຍໃນ 1975 to 2025 (50 ປີ)
- 8. ເທດລາວນັບແຕ່ທ້ອນໂຮມປະເທດລ້ານຊ້າງ (1353) ມາຮອດປະຈຸບັນ ເປັນເວລາ (672 ປີ)
- 9. ເປັນຫຍັງປະເທດລາວຈຶ່ງຖືກປະເທດອື່ນມາຮຸກຮານ (ຍ້ອນຂາດຄວາມສາມັກຄີພາຍໃນ.....)

ຍິນດີຕ້ອນຮັບຄໍາຄິດເຫັນຕໍ່ ບົດສະເໜີແລກປ່ຽນນີ້

ທອງໝູ່ ດວງສະຫວັນ
+856 20 59888105
duangsavan@gmail.com
www.laja.la

ຂໍຂອບໃຈ